

„TU MAN PARODYK KĄ TURI...“ arba vaikai seksualūs

EGLĖS ČEPAVIČIENĖS TEKSTAS. ISTOCKPHOTO NUOTRAUKOS

Nenusigąskite: ikimokyklinukas dar nesugalvos baigti šio dainos sakinio: „...aš tau parodysiu ką moku.“ Tokio amžiaus vaikui užtenka atrasti ką turi, žinoti, kad turi, ir palyginti su tuo, ką turi kiti.

Konsultuoja individualiosios psichologijos konsultantės Daina Kremšienė ir Rasa Kardaite

Kaip elgtis, kai vaikas prašo jūsų parodyti „savo putę“ ar aplinkiniams demonstruoja nuogą užpakalį, klausia, kaip gimsta vaikai arba kaip „sysis“ daro sesė? „Nėra vieno atsakymo, – sako individualiosios psichologijos konsultantės. – Būna, mama ateina su vaiku ir sako: „Mes turime problemą.“ Mamos iškart klausiu, kaip ji pati jaučiasi dėl to, ką daro jos vaikas. Dažnai problema yra iš vaikystės atėjusi pačių tėvų gėda, o tai, ką daro vaikas, yra visiškai normalu ir atitinka seksualinę raidą“.

NORMALU AR NE

Neretai galima nugirsti tarsi guodžiantis: „Kodėl tam mano vaikui tai taip rūpi, o štai kaimynės mergaitė nieko panašaus nedaro, nekalba, neklausinėja?“ „Greičiausiai daro ir kaimynės mergaitė, tik paslapčia, apie tai nekalba, nes tėvų yra labiau kontroliuojama, griežčiau auklėjama“, – sako psichologės.

Visi vaikai seksualūs nuo gimimo. Kūdikį, vaiką taip pat valdo instinktai, kurie verčia pažinti ne tik pasaulį, bet ir save patį. Tačiau seksualiniai vaiko organai dar nėra tiek subrendę, kad galėtų teikti malonumo, todėl vaikas ieško kitų būdų ir kūno dalių, kurios galėtų padėti tai padaryti.

Oralinė pakopa

Nuo 0 iki 1,5 m.

Pirmoji seksualinio pasitenkinimo vieta – burna ir jos gleivinė, nes šiuo gyvenimo periodu vaikui svarbiausia išgyventi, t. y. gauti maisto, visus kitus poreikius patenkina mama, nuo kurios yra visiškai priklausomas ir mano, kad ji jo dalis. Tokio bendrumo jausmą suteikia ir krūtis žindymas, kai kūdikis burna mamą tarsi „praryja“, kad išgyventų vienybės ir susiliejimo jausmą.

Krūtis šioje pakopoje teikia daugiausia malonumo, yra pirmasis seksualinis vaiko objektas. Jei mama vaikui krūtis neduoda, nesuteikia galimybės patirti žindymo

ir priklausomybės pilnatvės, šie poreikiai užfiksuojami pašaroneje ir tarsi nustumiami į ateitį. Vystosi vadinamasis oralinis charakteris, kurio bruožai yra nuolankumas, besąlyginio ryšio su aplinkiniais (net ir mazochistinio) siekis.

Analinė pakopa

2 m.

Svarbiausiu pasitenkinimo šaltiniu tampa tiesioji žarna ir išangės sritis. Daugiausia malonumo teikia tuštinimasis ir išmatų sulaiikymas. Spręsdamas, kaip jam elgtis – „kakoti“ ar susilaikyti, vaikas pajunta, kad gali tai valdyti, ir tai labai malonu, ypač tada, kai susivokia, kad mama nėra jo dalis ir jis negali jos valdyti. Paprastai šiuo periodu mama pradeda mokyti vaiką švaros, sprendžia, kada sodinti puoduko. Atsisakydamas tuštintis vaikas (kol sėdi ant puoduko – nieko nepadaro, vos mama nukelia, „prisiusioja“) maištauja prieš mamą. Maištavimas padeda jam dar labiau atsiskirti. Kokį būdą patirti malonumą, vaikas pasirinks – sulaiikyti išmatas ar jas „paleisti“, priklausau nuo mamos elgesio. Jei ji bus tolerantiška vaiko „maištui“, mažylis šią pakopą sėkmingai įveiks.

Atsisakydamas tuštintis vaikas maištauja prieš mamą.

Jei pasipriešinimą lydės dar griežtesnė kontrolė (sodins ant puoduko per jėgą), vaikas gali „užstrigti“ viename šių etapų, t. y. pasiduoda mamai šį malonumą palikdamas geresniems laikams.

Vaiko seksualumo periodai

Kad vaikas užaugtų psichologiniu ir seksualiniu požiūriu sveika asmenybė, turi pereiti visus seksualinės raidos etapus. Tėvų užduotis – padėti, kas šiuo atveju reiškia „netrukdyti“, t. y. gerbti vaiko raidą ir paisyti abipusio padarumo.

Falinė pakopa

3 m.

Kai vaikas įpranta pats sėstis ant puoduko, prasideda genitalinis etapas – atranda savo lyties organus ir juos stimuliuodamas patiria didžiausią malonumą. Prasideda vadinamoji fiziologinė masturbacija, kuri padeda atrasti ir pažinti savo kūną, jo vientisumą, anatomiškai suvokti lytį – savo ir kitą. Iki tol vaikas savo lytį įsivaizdavo, o dabar patikrina praktiškai. Analiniame etape vaikas pradeda vis labiau atsiskirti nuo mamos, o dabar, atradęs savo genitalijas, ima pastebėti, kad kitos lyties genitalijos yra kitokios sandaros, prasideda lytinio tapatumo suvokimas: „Aš esu berniukas“ arba „Aš esu mergaitė.“ Vaikai tikrinasi savo visavertiškumą lytinius organus rodydami kitiems. Bando suprasti, kas – varpa ar makštis geriau. Masturbavimasis (lyties organų lietimasis) suteikia didžiausią malonumą.

Edipo etapas

4–6 m.

Berniukas suvokia, kad yra berniukas, mergaitė – kad mergaitė. Mergaitė pradeda tapatinis su mama, kuri jai atstoja visas moteris, berniukas – su tėčiu, kuris atstoja visus vyrus. Vaikas siekia sugebėti viską, ką sugeba jo tėvai, ir turėti viską, ką jie turi. Tad netrukus ateina metas, kai mergaitė nesąmoningai trokšta „užvaldyti“ tėtį (konkuruoja su mama), berniukas – mamą (konkuruoja su tėčiu). Šiuo periodu vaikui labai svarbu turėti pakankamai gerus tėvus, kuriuos galėtų įsivaizduoti stiprius ir garbingus ir apie juos galėtų sakyti: „Mano herojai.“

Latentinis etapas

6–7 m.

Ikilatentinė vaikystė pasižymėjo laisve išgyventi viską, ką norėjosi, vienintelis „kontrolierius“ buvo tėvai. Šiame etape vaikai patys pradeda save kontroliuoti, nusibrėžia ribas, kurių laikosi. Seksualiniai impulsai niekur nedingsta, bet yra labiau slepiami, jausmai valdomi, verda viduje ir nukreipiami į kitus tikslus – mokytis, kurti, svajoti. Tai amžius, kai berniukai ima reikšti nepasitenkinimą megztukais, kurie panašūs į mergaitiškus, o mergaitės – kelnėmis, nes jos skirtos berniukams. Priklausymas lyčiai ypač pabrėžiamas apranga. Vaikams tampa svarbu burtis į „būrelius“ pagal lytį, nes taip lengviau, nei likti vienam su kita lytimi. Tai tikrasis lyčių atsiskyrimo etapas.

tarsi nesąmoningai, genami labai stipraus jausmo – baimės, įtampos. Todėl svarbu suprasti, kas verčia vaiką taip elgtis, ir padėti tvarkytis kitaip.

Vaiko negalima versti daryti kelių dalykų: valgyti, kai jis nenori, kada reikia „siusioti“ ir reguliuoti seksualumo. Jei drausite masturbuotis, vaikas vis tiek tai darys. Prasidės kova: aš pats galiu nuspręsti, ką daryti su savo lytimi!

Kada vertėtų sunerimti?

Kai vaikas masturbuojasi viešai arba masturbacija užsitęsia. Užsitęsusi masturbacija reiškia socialumo, ryšio su kitu sutrikimą. Kai atrandamas malonumas žaisti, kalbėtis, vaikas turėtų liautis tyrinėti save vienas ir pradėti tyrinėti aplinką kartu su kitais vaikais.

Įprastai besivystantis vaikas pats liausiasi masturbuotis apie šešius–septintus metus.

Kai berniukas užsižaidžia su „pimpaliuku“ maudydamasis ar pan., dažnai sakome: „Nedaryk taip, nukris...“ Ar neužauginsime vaikui baimės?

Taip sakyti – vadinasi, meluoti vaikui! Negalima sakyti to, kas tikrai nenutiks. Ką sakyti? Nieko nesakius ištraukti iš vonios, suvynioti į rankšluostį, sakyti: „Sutvarkykime vonią.“ Svarbu keisti veiklą.

Ar normalu, jei 6–7 m. vaikas tebevaikšto nuogas?

Tai ekshibicionistinis elgesys, galbūt siekis žavėti, o gal vaikas tiesiog tenkina savo narcistinius poreikius. Pakanka pasakyti, kad jis yra gražus berniukas ar mergaitė, bet lyties organai priklauso jam vienam, nebūtina visiems rodyti. Taisyklė tokia: ko neleidžiame patys sau, to neleidžiame ir savo vaikams.

Mama su dukterimi prausiasi, ji pirštu rodo į mamos intymią vietą ir klausia: „O kas čia?“ Kaip reaguoti?

Tinkamą mamos reakciją iliustruoja gyvenimiškas pavyzdys. Išgirdusi tokį klausimą mama nesutrinka: „O čia, žinok, tavo paslaptis. Tu jos niekam nerodyk, saugok.“ Praėjus kiek laiko mergaitė prieina prie mamos ir sako: „Mamyte, bet tėvelis kokią paslaptį turi!“ „Kokią paslaptį?“ – klausia mama jau pamiršusi pokalbį vonioje. – „Labai didelę! Aš mačiau, kaip jis vonioje prausėsi.“

Tai paslaptis. Taip sakydama mama nemeluoja, nepasako per daug, be to, skatina vaiko kūrybiškumą, kuris pagal

psichologinę raidą ima reikštis panašiu metu kaip ir seksualiniai impulsai.

Dažnai tėvai su vaikais gyvena viename kambaryje: valgo, dirba, miega, „intymauja“. Ar toks bendras būvis gali pastūmėti vaiką labiau domėtis intymumais?

Darželio auklėtoja kreipėsi patarimo nežinodama, kaip elgtis, nes į grupę atėjęs vaikas kalbėjo tai, kas tarsi nedera pagal amžių, pavyzdžiui, kad reikia bučiuotis, eiti „pagulėti“ ir pan. Vaikai mato, kaip elgiasi tėvai (guli vienoje lovoje), girdi, kaip kalbasi, galbūt pasakoja vieni kitiems nešvankius juokelius ir paskui skaniai juokiasi. Vaikai daro tą patį. Jie ateina į grupę ir atsineša namų „kultūrą“: matytą sceną ar girdėtą istoriją. Juk turi būti smagu! Bet kodėl auklėtoja taip reaguoja?!

Pabandykite suprasti, ko vaikas siekia tokiu elgesiu. Gal būti dėmesio centras (juk visi juoksis!)? Gali būti, kad taip siekia patenkinti poreikį priklausyti. Tėtis papasakojo anekdotą, visi juokėsi, vadinasi, jei aš papasakosiu, visi juoksis, ir aš būsiu viso to dalis.

Tėvai yra atsakingi už tai, kad vaikai

negirdėtų ir nematytų to, kas netinkama pagal jų amžių.

Tačiau taip nutinka. Tėvai mylisi, kai yra įsitikinę, kad vaikai miega. Ką daryti, jei supratome, kad vaikas išgirdo, pamatė?

Tikrai nereikėtų užsikloti antklode ir eiti miegoti, lyg nieko nebūtų nutikę. Vaikas gali reaguoti įvairiai – pabėgti, juoktis, verksti, užsisklęsti. Galima jo paklausti: „Tu kažką pamatėi ir nesupratai, kas tai?“ Tau turbūt dabar neįjauku, nedrašu, išsigandai? Padėkite jam įvardyti savo jausmus. Labai svarbu nepalikti nežinioje pasakius: „Eik miegoti.“

Dažna praktika darželiuose, bet taip elgiasi ir namuose augantys trimečiai: nusimauti kelnes ir kraipyti užpakalį. Kaip vertinti šitai?

Jei vaikas negauna pakankamai dėmesio elgdamasis tinkamai, siekia jo kitaip. Ar vaikas supranta, kad elgiasi netinkamai? Nujaučia. Juk mato, kad taip nesielgia nei mama, nei tėtis, žmonės nuogi nevaikšto nei gatvėje, nei parduotuvėje. Tačiau turi tikslą (dėmesys) ir negali jam atsispirti.

Pamato nuogą užpakalį – juokinga. Būcinių – fui. Kodėl vaikai taip reaguoja?

Vaikas nėra tiek brandūs, kad priimtų tai natūraliai. Juokas gali būti ir reakcija į patirtą šoką, į tai, kas verčia jaustis nejaukiai, bet nelabai aišku, kodėl. Kai

Vaikui iki metų būtina patenkinti čiulpimo poreikį.

nežinau, kaip jaustis – juokiuosi. Tai lengviausias būdas „paleisti“ emocijas.

Kaip reaguoti? Geriau klausti: „Tau atrodo, kad tai juokinga? Hm... Man irgi gal buvo juokinga, kai buvau tavo amžiaus. O dabar kaip smagu duoti tėčiui bučkį, nes myliu jį!“

Įki šešerių sūnus su drauge žaisdavo tėvams matant, visad būdavo kažkur šalia. O vieną dieną užsidarė savo kambaryje: netrukdykite. Kaip reaguoti?

Galima pasakyti: „Pabūkite užsidarę dviese, bet mes norėsimė po dešimties“

DAŽNIAUSI TĖVŲ NERIMAI

Kodėl laiko, tampo už „pimpaliuko“?

Jei vaikas čiulpia pirštą, t. y. patiria oralinį malonumą, mes kartais tai draudžiame, kartais leidžiame. Tačiau jei „tampo“ intymias vietas, reaguojame neadekvačiai. Bet tai toks pats malonumas, tik jau kitos seksualinės raidos stadijos – genitalinis. Vaikui „pimpaliukas“ yra tokia pati kūno dalis kaip burna, nosis.

Ką vaikas iš audringos tėvų reakcijos supranta? Turiu tai slėpti arba: „Tai štai taip aš galiu atkreipti į save dėmesį!“

Masturbavimasis gali būti ir labai griežto, perdėm „teisingo“ auklėjimo padarinys. „Jokių soskių“, – sako mama. Tačiau vaikui iki metų būtina patenkinti čiulpimo (oralinio malonumo) poreikį, kišti kažką prie nosytės,

burnytės. Jei mama neleidžia, atima, vaiko poreikis lieka nepatenkintas. Tuomet jis ieško kitų būdų ramintis.

Mes labai mėgstame kontroliuoti, reikalauti paslaugumo. Tačiau turime suprasti, kad tam, jog vaikas augtų asmenybė, jam reikia leisti tam tikrais jo raidos etapais laimėti.

Kaip elgtis, kai vaikas masturbuojasi?

Negalima veiklos nutraukti drastiškai, bet nereikėtų leisti taip ramintis toliau. Prieikite, priglauskite, atitraukite vaiko rankytę. Mama geriausiai jaučia, kaip sustabdyti vaiką nesukeliant jam nemalonių jausmų. Svarbiausia vaikui – mamos meilė.

Masturbuodamiesi vaikai nieiško, kur pasislėpti, jie tai daro ne specialiai,

Saugumas ir patogumas įvertintas 4-iomis žvaigždutėmis.

Kasmet yra testuojamas įvairių automobilių kėdučių saugumo lygis. Mes esame labai laimingi galėdami pranešti, kad mūsų naujausia automobilinė kėdutė „MiloFix“ įvertinta net keturiomis žvaigždutėmis. Šis įvertinimas laimėtas dėl kėdutės saugumo ir jos patogumo naudoti, bei mažiausios netinkamo montavimo galimybės.

MAXI-COSI

Greifto

Oficialus atstovas Lietuvoje

BABYCENTER

www.babycenter.lt

Vilniuje

P. Lukšio g. 34,
Tel. (8 5) 278 91 79
El. p. info@babycenter.lt

Klaipėdoje

Taikos pr. 66A,
Tel. (8 45) 41 91 78
El. p. klaipeda@babycenter.lt

Sulaukus 3–4 metų pradeda formuotis gėdos jausmas. Tokio amžiaus vaikas jau supranta, kad jo kūnas nebeprisiklauso tėvams, todėl gali norėti daugiau privatumo, atsisako būti prausiamas, rengiamas ir pan.

◀ minučių būti vėl visi kartu“, „Po dešimties minučių eisime valgyti vakarienės“ ir pan. Svarbu, kad tėvai nubrėžtų ribas.

Antra vertus, noras užsidaryti yra siekis parodyti savo savarankiškumą ir raidos požiūriu tai geras žingsnis.

Berniukas – be kelnaičių, mergaitė pagaliuku gydo „pimpaliuką“. Ir tai nieko blogo?

Šis žaidimas žaidžiamas apie ketvirtus–penktus gyvenimo metus. Jis rodo, kad vaikas perėjo į kitą seksualinės raidos etapą ir prasideda tas amžius, kai tėvams atrodo, kad vaikai galvoja TIK APIE TAI. Tačiau tai tėra savo ir kito kūno tyrinėjimas. Tik tiek.

Vaikai paprastai TAI daro pasislėpę. Jei užklupome, kaip elgtis?

Jie slepiasi ne dėl to, kad gėdijasi, o dėl to, kad nujaučia, jog reikia tai daryti tėvams nematant. Prieš įeinant į vaiko kambarį visada reikėtų pasibelsti, bet jei jau per vėlu, raskite būdą, kaip pasakyti, kad juos matėte, pavyzdžiui, „Norėjau

sudėti tavo drabužius, ateisiu vėliau.“ Daugiau jokių komentarų.

Kaip formuoti vaiko požiūrį į savo kūną? Kad suvoktų, jog ir savo, ir kito kūną reikia gerbti, laikytis padorumo ir pan.

Reikia nuo mažens apie tai kalbėtis. Mergaitei sakyti, kad TAI yra paslaptis, kurią reikia saugoti, nerodyti kitiems. Berniukui pasakoti, kad reikia pasaugoti ne tik save, bet ir priešingą lytį. Rodyti savo pavyzdžiu: kai supyksta, mamytė

Trečia taisyklė – kuo mažiau pasakysite, tuo geriau.

nerodo „papukų“, kai nori prajuokinti, tėvelis nenusimauna kelnių ir pan. Kartokite vaikui: „Tu man tokia graži, kokias esi“ arba „Kaip gera turėti tokį sūnų.“

Kodėl vaikai matydami bent šiek tiek erotišką filmo scenas raudonuoja?

Raudonuoti, nusukti akis – tai geros psichinės sveikatos požymis. Nereikia šaipytis iš tokios jų reakcijos. Tėvai vaikų akivaizdoje taip pat turi elgtis padoriai – galima apsikabinti, rodyti švelnumą, tačiau ne aistrą ir ne atvirą seksualumą.

Ateina ta diena, kai vaikas paklausia: „Mama, iš kur aš atsiradau?“

Jei vaikas jums užduoda šį klausimą, tai nuostabu. Vadinasi, pasitiki ir nori sužinoti atsakymą. Pirmą taisyklę – nemeiluokite. Antra, sakykite tik tai, ką vaikas pajėgus suprasti. Keturmetis nieko nesupras apie spermatozoidus, sėklides, apvaisinimą. Tuoj pat pamirš ir netrukus vėl klaus to paties. Trečia taisyklė – kuo mažiau pasakysite, tuo geriau. Galima paaiškinti kad ir taip: tėčio sėklytė patenka į mamą pilvą ir taip sukuria kūdikį. Pirmiausia vaikai turi manyti, kad gimė, nes jų tėvai mylėjo vienas kitą. Meilės vaizdinys padeda tapti asmenybėmis, o lytinio akto vaizdinys trikdo psichoseksualinę raidą.